

שינויה הלכות

גליון 426
ערש"ק פ' בא
שבוע פ' בשלח | תשע"ט

גליון שבועי

יו"ל ע"י מכון הלכה חב"ד (ע"ר)

מעמד הכרת הרב שי שמעון כהן לרב קהילת חב"ד תל ציון

משולחן ההלכה

דיני בית הכסא מאת הרב שלמה הלפרן רק קהילת חב"ד, תל-אביב <

האם אף בימינו אסור לדבר בבית הכסא?

הזהירו חכמים שלא לדבר בבית הכסא, והוסיף הרמב"ם: "צניעות גדולה נוהגים תלמידי חכמים.. לא ידבר כשהוא נפנה אפילו לצורך גדול, וכדרך שנוהג צניעות ביום בבית הכסא כך נוהג בלילה". והובאו דבריו אף להלכה בשלחן ערוך. בטעם האיסור לדבר בבית הכסא יש שכתבו שהוא מפני סכנת מזיקים המצויים בבית הכסא, ולכן יש שהקלו בכך כיום, שאין שכיחות רוחות רעות ביננו. ויש שכתבו, שעל פי הקבלה עדיין יש להיזהר, מפני שכוחות הטומאה שואבים את חיותם מהדיבורים בבית הכסא.

אמנם למעשה כותב אדמו"ר הזקן אין מספרים בבית הכסא משום צניעות ומאחר והאיסור הוא משום צניעות, אף כיום יש להקפיד שלא לדבר בבית הכסא.

האם ניתן להיכנס עם תיק ובו אוכל לבית הכסא?

דנו הפוסקים לגבי הכנסת דברי מאכל לבית הכסא מפני רוח-רעה שבו, ויש שהקפידו שלא לגעת במאכל כלל לפני נטילת ידיים לאחר צאתו משם. ולמעשה נהוג שלא להכניס דברי מאכל לשם לכתחילה, אך בעת הצורך, כגון, הנמצא במקום ציבורי ונצרך לשאת עמו תיק ובו דברי מאכל, יש להקל בכך בפרט כשהמאכל מכוסה. ובדיעבד מאכל שנכנס לבית הכסא אינו נאסר.²

האם מותר לברך "אשר יצר" על יד בית הכסא כשהולכת סגורה?

כחלק מכבוד הזכרת שם-שמיים, קבעו חכמים שכשם שאסור לקרוא קריאת שמע כנגד דבר מטונף, כך אסור לקרוא כנגד בית-הכסא. ונפסק להלכה שכשפניו אל בית-הכסא אסור לו לקרוא ק"ש "כמלוא עיניו", כלומר, כל עוד ורואה את בית-הכסא, וכשאחוריו אל בית הכסא צריך להרחיק ד' אמות ואז רשאי לקרוא.

יש פוסקים הסוברים, וכן פוסק אדה"ז שאפילו קירות ודלתות בית-הכסא, נחשבות כחלק מבית-הכסא ואסור לקרוא קריאת שמע כנגדן. אמנם אם הקירות הן חלק מהבית או החצר, אין צורך להרחיק מהן, כמו שכותב אדה"ז: "אם עשה בית הכסא במחיצות של בית או חצר, אין על המחיצות אלו דין בית הכסא, אע"פ שהן ג"כ מחיצות של בית הכסא, כיון שאינן מיוחדות לו בלבד מותר לקרות אפילו בסמוך להן ממש".

לגבי בתי השימוש בימינו יש שכתבו להקל, אך יש פוסקים שכתבו שכיוון שגם כיום ייתכן שאינם נקיים, ראוי להחמיר שלא להזכיר דבר שבקדושה כנגדן, עד שיפנה פניו מהן ויתרחק ד' אמות. ואם הקירות הם חלק מקירות הבית וודאי שאין להחמיר.³

3. ברכות כו, א; וטו"ע ו"כ א"ח רס"ג; מ"א שם ססק"ה; ש"ע אדמו"ר שם ס"א וס"ד; ח"י צ"צ קצה, ב; קובץ ר"ש ע' 63.

שואל ומשיב

הרב שלמה יצחק פראנק <

מהו הזמן הכי מאוחר שמותר להסתפר בערב שבת קודש?

מותר כל היום, כיון שניכר שזה לצורך השבת.

ש"ע אדה"ז סי' רנ"א ס"ה.

הרב משה קורנווייץ <

מתי מחזירים את הספר תורה לארון קודש בראש חודש, באמצע "ובא לציון", או בסופו?

אחרי ובא לציון, אלא שע"פ הוראת כ"ק אד"ש מסיימים את "ובא לציון" בלחש.

שער הכולל פרק יא אות כב, וראה נימוקי אר"ח ריש סי' נ"ה.

הרב שלמה הלפרן <

האם ניתן להעביר כסף שנאסף לצורך הכנסת כלה מסוימת, לצורך כלה אחרת?

מותר, אם כבר אספו כדי הצורך לכלה הראשונה.

משנה מסכת שקלים פ"ב משנה ה', גמ' ב"ב דף ח', ש"ע יו"ד סי' רנ"ט ס"ב, שו"ת אג"מ חלק יו"ד חלק א' סי' קמ"ה.

הלכה יומית | ישיבה ומעבר כנגד המתפלל <

ראשון | האיסור וטעמיו

על חנה אם שמואל הנביא מסופר, שבעת תפלתה אמרה: "אני האשה הנצבת עמכה בזה", כשכוונתה לעלי הכהן שניצב ועמד כשעמדה להתפלל. מכאן למדו, שאסור להתיישב בתוך ארבע אמות (כ-2 מטר) של המתפלל תפלת העמידה מכל צדדיו. בטעם האיסור נכתב שהוא מפני שמקומו של המתפלל אדמת קודש היא משום שהשכינה כנגדו, ומפאת כבוד השכינה אין לשבת על ידו. טעם נוסף על-כך הוא שהוא בכדי שלא לבלבלו בתפלתו, ומטעם זה אסרו אף לעבור בתוך ד' אמותיו של המתפלל ואסור אף לשוחח או לעשות כל דבר שעלול לבלבלו; ויש שהתירו לעבור בתוך ד' אמותיו של המתפלל מצדו באופן שהמתפלל אינו רואהו ואין הדבר מסיח את דעתו, אולם על פי הוזהר אסור לעבור על-יד המתפלל אפילו מצדו בתוך ד' אמותיו. ובמקרה שנעמד אדם להתפלל ממול מקומו מנהג הרבי שלא להתיישב כל עוד הוא מתפלל.

שני | לעבור מול האוחז ב"אלקי נצור"

דנו הפוסקים עד מתי חל דין זה שלא לעבור כנגד המתפלל, ולמעשה כתבו שנהוג להקפיד על-כך גם אם המתפלל אוחז ב"אלוקי נצור", כל זמן שלא פסע ג' פסיעות לאחוריו, שכן כל עוד ולא פסע עדיין הוא כעומד לפני המלך. והוסיפו הפוסקים שיש להזהר אף שלא לעבור כנגד הקורא פסוק ראשון של קריאת שמע בכדי שלא לבלבל כוונתו, וכן שלא לעבור כנגד האומר קדיש. ובכלל ידועה הוראת רבותינו-נשיאינו להימנע מהסתובבות אנה-ואנה במשך התפלה.

שלישי | נשים וקטנים

כתבו הפוסקים שאסור אף לעבור כנגד אשה המתפללת, והוכיחו זאת מכך שדין זה נלמד מתפלתה של חנה. ואף אם המתפלל מתפלל בישיבה או בשכיבה כגון שהוא חולה יש להזהר שלא לעבור או להתיישב כנגדו. ונחלקו הפוסקים האם האיסור נוהג גם בקטנים, שכן קטן אין לו כוונה בתפלתו וממילא לא יבוא הדבר לבלבלו, עם זאת מצינו שהיו שנוהרו שלא לעבור אף כנגד קטן המתפלל. אלא שכשמוכח מתנועותיו של הקטן שאין משים לבו כלל לתפלתו, אין תפילתו תפילה ומותר לעבור וכן לשבת לידו. וקטן שהגיע לחינוך ומתפלל כהוגן אין לעבור כנגדו ואף יש לחנך ולהסביר לתלמידים את הדין שאסור לעבור לפני המתפלל.

רביעי | פסיעות בסיום תפילה מול מתפלל

מי שסיים תפילתו ומאחוריו עומד חברו ומתפלל, אסור לו לפסוע את שלוש הפסיעות לאחוריו עד שיגמור חברו תפילתו, וזאת גם אם חברו החל להתפלל אחריו. משום כך יש לבחור להיעמד במקום שלא יצטרכו לעבור לפניו. עם זאת, בבית-כנסת שהציבור בו רב, ונגרם טורח רב לציבור מכן, יש המלמדים וכות על אלה שאינם נוהרים לעבור מול המתפלל, ובפרט כשהמתפלל מכסה פניו בטלית, או כשאין המעבר מפריע לכוונתו; אלא שלכתחילה יש להזהר בזה ככל האפשר.

חמישי | תפילה ולימוד סמוך למתפלל

מותר לשבת בתוך ד' אמותיו של המתפלל, אם לומד

מתוך ספר ואפילו אם אינו מוציא בדיבור תוך כדי לימודו, אבל ניכר שלומד, וכן אם כותב דברי תורה. כמו-כן השומע חזרת הש"ץ היטב ובכוונה, או שומע קריאת התורה או שעוסק בתפילה, וכן אם אומר את שיעור התהלים החודשי הנחשב כחלק מן התפלה, כל אלו מותרים להתיישב בתוך ד' אמותיו של המתפלל. ובמקומות המיועדים ללמוד כגון בישיבה או בכולל והסתיימה שעת התפלה הקבועה אין צריך לעמוד בפני המתפלל.

שישי | אופני ההיתר

כתבו הפוסקים שאדם שחולשתו ניכרת עליו מחמת חולי וכן בימי התעניות מחמת הצום יכול להקל בכך, אולם עדיף שיתיישב בריחוק ארבע אמות ממנו. מותר לשבת כנגד המתפלל כשבינו ובין המתפלל מפסיקה מחיצה שרחבה ד' טפחים (- 32 ס"מ) וגבוהה י' טפחים (- 80 ס"מ), כמו כן הדבר מותר כשיושב מאחורי וילון, בימה וכדומה, אולם כיסא גבוה או סטנדר אינם מועילים להפסיק בינו ובין המתפלל, כיון שאינם קבועים ולכן אין הם מתירים להתפלל כנגדו.

מקורות: 1) שמואל א, כו; ברכות כז, א; שם לא, ב; זח"א קלב, א; טו"שע ו"כ וש"ע אדה"ז א"ח סק"ב; פסק"ת שם ס"א; וראה 'יום יום אצל הרבי' - חודש סיון ע' 518. 2) א"ר א"ח סק"ב סק"ו; א"ק כ"ק אדה"ז (קה"ת ה'תש"מ) ע' יא וע' קד; ש"ע ס"ו סק"א; קצוה"ש ס"ב סק"ו. א"ק כ"ק אדה"ז (קה"ת ה'תש"מ) ע' יא וע' קד; וראה התקשרות גיל' תתסו ע' 15. 3) א"א (בוטשאטש) סק"ב ס"ד; קצוה"ש ס"ב סק"ו; פסק"ת סק"ב ס"א הע' 9-10; החינוך והמחנך ע' 64. 4) ש"ע אדה"ז א"ח סק"ב ס"ה; פסק"ת שם סק"ג ואילך. 5) ש"ע אדה"ז א"ח סק"ב ס"א; ש"ע שם סק"ה; פסק"ת שם אות ב סק"ב וסק"ו והע' 35. 6) ש"ע אדה"ז א"ח סק"ב ס"ב; פסק"ת שם אות ב סק"ד וסק"ז.

חסידי חב"ד אינו לבד!

עשרות רבני
'מכון הלכה חב"ד'
זמינים במוקדי ההלכה

קו לרב: 077-2251-770
סמס לרב: 055-7081-737

הגוגל של ההלכה | SMSLARAV.CO.IL

הזמן גרמא

הנהגה ע"פ שולחן ערוך החסידותי

ת
 ה שכתב בשערך עד חצי התפילה מתפלל בהתעוררות ואחר כך מרגיש כבידות בראשו, הנה בכגון דא צריך לנוח באמצע (מובן שהמנוחה צריכה להיות באופן המותר על פי שולחן ערוך והמתאימה על פי שולחן ערוך החסידותי). - כי צריך האדם לשמור את בריאותו וכפירוש הבעש"ט עזוב תעזוב עמו יחד עם הגוף, שלזה צריך הגוף להיות בריא ע"פ תורה.

(א"ק ח"י ע' שצו)